

Міжнародний гуманітарний університет
Фаховий коледж
Циклова комісія зі спеціальності «Правоохоронна діяльність»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сімейне право

Галузь знань	<u>К Безпека та оборона</u>
Спеціальність	<u>К9 Правоохоронна діяльність</u>
Назва освітньо-професійна програма	<u>Правоохоронна діяльність</u>
Освітньо-професійний рівень	<u>фаховий молодший бакалавр</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
професор Діденко Лариса Василівна	097-905-92-30	t7959595@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Сімейне право – навчальна дисципліна, яка вивчає особисті немайнові і майнові відносини між членами сім'ї: подружжям, батьками та дітьми (усиновлювачами та усиновленими), а також у визначених законом випадках – між іншими родичами та особами і є однією із професійно орієнтованих дисциплін згідно з навчальним планом юридичного факультету.

Предметом вивчення даного курсу є : основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії, інститути сімейного права тощо.

Грунтовне засвоєння студентами поняття та особливостей сімейного права, шлюбу, сім'ї, сімейних правовідносин; законодавчого регулювання сучасних сімейних правовідносин: порядку укладення та припинення шлюбу, особистих немайнових і майнових відносин подружжя, батьків і дітей, порядку і юридичних наслідків усиовлення, встановлення опіки та піклування над дітьми та правових засад регулювання сімейних правовідносин є необхідною умовою формування кваліфікованих юристів, зокрема, майбутніх юрисконсультів, адвокатів, суддів, нотаріусів, прокурорів тощо.

Метою дисципліни «Сімейне право» є забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти, та передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних та практичних знань в галузі сімейних правовідносин.

Дане навчально-методичне видання підготовлено з метою надання можливості студентам ґрунтовно та послідовно готуватися до семінарських занять з навчальної дисципліни «Сімейне право», користуючись тим списком літератури та нормативно-правових актів, який рекомендований до кожної теми семінарського заняття. На основі аналізу рекомендованих джерел студенти повинні навчитися формулювати і обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного характеру.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в галузі інформаційних технологій в процесі професійної діяльності або навчання, що вимагає застосування методів і технологій комп'ютерної інженерії та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності, здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності	
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК5	Здатність до застосування нормативно-правових актів щодо охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави
СК9	Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти
Програмні результати навчання	
РН2	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
РН5	Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації у різних джерелах та оцінювати її релевантність та достовірність
РН11	Знати основи галузей права у сфері професійної діяльності
РН12	Поєднувати теорію і практику, знаходити та обґрунтовувати шляхи рішення типових задач у професійній діяльності з урахуванням виробничих інтересів

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття				Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	30/6	30/6	0	60/108	2-й(на основі ПЗСО) 3-й(на основі БЗСО)	3-й(на основі ПЗСО) 5-й(на основі БЗСО)	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			Заочна форма			
		у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Поняття, предмет, метод і принципи сімейного права України.	12	2	2	8	16	2	-	14
Тема 2. Система і джерела сімейного права України	16	4	4	8	14	2	-	12
Тема 3. Шлюб. Недійсність шлюбу	16	4	4	8	14	-	2	12
Тема 4. Припинення шлюбу. Інститут окремого проживання подружжя.	16	4	4	8	16	-	2	14
Тема 5. Правовідносини подружжя.	16	4	4	8	16	-	2	14
Тема 6. Правовідносини батьків та дітей.	16	4	4	8	16	2	-	14
Тема 7. Аліментні обов'язки.	16	4	4	6	14	-	-	14
Тема 8. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	14	4	4	6	14	-	-	14
Усього годин за семестр	120	30	30	60	120	6	6	108
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформ он-лайн навчання на основі інформаційних систем Moodle або Google Classroom. Виконання практичних робіт та проведення індивідуального тестування, забезпечується за допомогою існуючих в університеті комп'ютерних класів, бібліотеки та платформ он-лайн навчання на основі інформаційних систем Moodle або Google Classroom.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1.	Тема 1. Поняття, предмет, метод і принципи сімейного права України 1. Місце сімейного права в системі права. 2. Особливості диспозитивно-імперативного методу регулювання сімейних відносин. 3. Юридичні факти. Акти цивільного стану. 4. Строк позовної давності.. 5. Правоздатність та дієздатність у сімейному праві. Реферат: 1. Розвиток сімейного права в Україні: історичний аспект та сучасні тенденції. 2. Предмет і метод правового регулювання у сімейному праві: співвідношення імперативних і диспозитивних норм. 3. Принципи сімейного права України: зміст, класифікація та значення для правозастосування.	8	14
2.	Тема 2. Система і джерела сімейного права України 1. Співвідношення сімейного права з іншими галузями права: цивільним, конституційним, адміністративним, фінансовим правом. 2. Звичай у сімейному праві. 3. Соціальні регулятори сімейних правовідносин. Реферат: 1. Конституційні засади регулювання сімейних правовідносин в Україні. 2. Звичай як джерело сімейного права: національні традиції та судова практика. 3. Роль міжнародних договорів у формуванні сучасного сімейного законодавства України.	8	12
3.	Тема 3. Шлюб. Недійсність шлюбу	8	12

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шлюбний вік. 2. Родинність, свояцтво та їх юридичне значення. 3. Значення державної реєстрації шлюбу. 4. Час та місце реєстрації шлюбу. 5. Взаємна обізнаність осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я. 6. Право на вибір прізвища при реєстрації шлюбу. <p>Реферат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Умови та порядок укладення шлюбу: правові гарантії свободи волевиявлення наречених. 2. Державна реєстрація шлюбу як юридичний факт, що породжує сімейні права та обов'язки. 3. Недійсність шлюбу: підстави, наслідки та судова практика в Україні. 		
4.	<p>Тема 4. Припинення шлюбу. Інститут окремого проживання подружжя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові наслідки припинення шлюбу. 2. Поновлення шлюбу. 3. Режим окремого проживання подружжя (сепарація). <p>Реферат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розірвання шлюбу в судовому та позасудовому порядку: порівняльно-правовий аналіз. 2. Правові наслідки припинення шлюбу для подружжя та дітей. 3. Інститут окремого проживання подружжя (сепарація): правова природа та практика застосування. 	8	14
5.	<p>Тема 5. Правовідносини подружжя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види особистих немайнових прав та обов'язків подружжя. 2. Законний режим майна подружжя. 3. Договірний режим майна подружжя. 4. Форма шлюбного договору. 5. Зміст шлюбного договору. <p>Реферат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особисті немайнові права подружжя: їх зміст і гарантії реалізації. 2. Шлюбний договір: поняття, форма та особливості змісту. 3. Законний та договірний режими майна подружжя: порівняльна характеристика. 	8	14
6.	<p>Тема 6. Правовідносини батьків і дітей</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення материнства. 2. Право дитини на ім'я, по батькові та прізвище. 3. Право проживати та виховуватися в сім'ї. 4. Право дитини на власну думку. 5. Право на захист батьківських прав <p>Реферат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правовий механізм встановлення материнства і батьківства в Україні. 2. Права дитини в сімейному праві: теоретичні засади та практика захисту. 	8	14

	3. Взаємна відповідальність батьків і дітей: правовий та моральний аспекти.		
7.	<p>Тема 7. Аліментні обов'язки</p> <p>1. Порядок і форма утримання неповнолітніх дітей. 2. Обов'язок батьків утримувати працездатну повнолітню особу. 3. Заборгованість по аліментах. 4. Зміна розміру аліментів.</p> <p>Реферат:</p> <p>1. Судовий порядок стягнення аліментів: проблеми доказування та виконання рішень. 2. Зміна розміру аліментів: правові підстави та судова практика. 3. Аліментні зобов'язання повнолітніх дітей щодо утримання непрацездатних батьків.</p>	6	14
8.	<p>Тема 8. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування</p> <p>1. Опіка та піклування над дітьми. 2. Таємниця усиновлення дитини. 3. Правові наслідки усиновлення.</p> <p>Реферат:</p> <p>1. Опіка та піклування над дітьми: правові засади встановлення та здійснення. 2. Усиновлення дитини: порядок, умови та гарантії дотримання таємниці усиновлення. 3. Правові наслідки усиновлення: особливості виникнення, зміни та припинення правового статусу дитини.</p>	6	14
	Всього	60	108

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання	
	Для іспиту	Для заліку
поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	50%	100%
підсумковий контроль	50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит (залік)
--	---

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЗАЛІК

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	20
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю залік (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2»- виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» -виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання здобувача мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що здобувач знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

(для екзамену / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє

навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

10. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання та засвоєння навчальної дисципліни передбачає неухильне дотримання вимог академічної доброчесності, яка регулюється Законом України “Про освіту” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004), «Методичними рекомендаціями для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН № 1/9-650 від 23.10.18 року), іншими нормативними документами. Зокрема, основні засади дотримання академічної доброчесності визначено у «Положенні про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті», «Кодексі академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету» та «Інструкції щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату)», затвердженій наказом МГУ від 03.05.2024 р., № 708а.

Відповідно до ст.42 Закону України “Про освіту” академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з

особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дзера О. В., Заїка Ю. О. Сімейне право України. Підручник. Київ. Юрінком Інтер. 2021. 560 с.
2. Ромовська З. В. Українське сімейне право. Підручник. Київ. Алерта. 2020. 472 с.
3. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Сімейне право України. Підручник. Харків. Право. 2022. 512 с.
4. Красицька Л. В. Сімейне право України. Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2019. 384 с.
5. Сімейне право України. Академічний курс. За ред. Н. С. Кузнєцової. Київ. Юрінком Інтер. 2023. 640 с.

Допоміжна

4. Дзера О. В. Проблеми реалізації сімейних прав і обов'язків. Монографія. Харків. Право. 2021. 348 с.
5. Діденко Л.В. Загальна характеристика шлюбно-сімейних правовідносин та їх припинення за законодавством України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право, випуск 79, ч. 1. 2023. С. 182-186.
6. Діденко Л.В. Окремі аспекти шлюбних правовідносин в період воєнного стану. Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни: збірник тез всеукраїнського круглого столу «Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни» (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року) . Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 51-55
7. Заїка Ю. О. Правове регулювання сімейних відносин в Україні. Монографія. Київ. Наукова думка. 2020. 288 с.
8. Заїка Ю. О., Дзера О. В. Актуальні проблеми шлюбно-сімейного права України. Навчальний посібник. Київ. Юрінком Інтер. 2020. 304 с.
9. Красицька Л. В. Сімейно-правові відносини: теорія і практика. Монографія. Одеса. Фенікс. 2018. 396 с.
10. Кузнєцова Н. С. Захист сімейних прав в Україні. Практичний посібник. Київ. Юстініан. 2022. 272 с.
11. Підпригора О. А. Особисті немайнові права членів сім'ї. Монографія. Харків. Право. 2019. 260 с.
12. Ромовська З. В. Сім'я і держава. Монографія. Львів. Світ. 2019. 320 с.
13. Юридична енциклопедія. У 6 т. Редколегія Шемшученко Ю. С. Київ. Українська енциклопедія. 2020. Т. 5. 784 с.

Нормативно-правові акти

14. Сімейний кодекс України. Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
15. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
16. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
17. Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 року № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
18. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13 січня 2005 року № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
19. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини» від 24 вересня 2008 року № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>

Інформаційні ресурси

21. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
22. Он-лайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>.
23. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського. URL: <https://biblioteka.od.ua/>
24. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
25. <http://www.info-library.com.ua/books-book-149.html>